

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA HARDTEISTIMÉIREACHTA, 2006

EOLAÍOCHT TALMHAÍOCHTA - ARDLEIBHÉAL

AOINE, 23 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA 2.00 – 4.30

SÉ CHEIST LE FREAGAIRT

SÉ CHEIST LE FREAGAIRT

1. Freagair sé cinn ar bith díobh seo a leanas:

- (a) Míniú an fáth a n-aithnítear an chuid is mó d'ithreacha na hÉireann mar ithreacha "óga" i dtéarmaí na geolaíochta.
- (b) Luaigh trí chúis ar tréith thábhachtach ithreach í an uigeacht.
- (c) Tabhair dhá shampla d'úsáid hormón i smachtú tréithe fáis i bplandaí.
- (d) Tabhair sampla amháin, i ngach cás, de phlanda a dhéanann atáirgeadh agus ceann díobh seo a leanas á úsáid aige:
  - (i) Reathairí
  - (ii) Riosóim
  - (iii) Tiúbair
  - (iv) Bleibeanna.
- (e) Ainmnigh paraisít ainmí nó phlanda, a bhaineann leis an bhFíleam Nematoda, agus déan cur síos ar a saolré.
- (f)
  - (i) Luaigh an t-orgán a tháirgeann domlas sa chorp.
  - (ii) Cá gcuirtear domlas i dtaisce?
  - (iii) Luaigh feidhm amháin le domlas.
- (g) Míniú úsáid amháin de gach ceann ar leith díobh seo a leanas i gcomhthéacs beathú ainmhithe feirme.
  - (i) Molás
  - (ii) Bileoga biatais
  - (iii) Cál.
- (h) Tabhair sampla de phlanda amháin as gach ceann ar leith de na finte seo a leanas:
  - (i) Cruciferae
  - (ii) Leguminosae
  - (iii) Compositae
  - (iv) Umbelliferae.
- (i) Freagair iad seo a leanas maidir le caoirigh:
  - (i) Cén garmheáchan (ina kg) a bhíonn in uan nuair a bheirtear é?
  - (ii) Cén fad (ina laethanta) atá i dtimthriall éastrasach caorach?
  - (iii) Cén fad (ina mhíonna) atá i dtréimhse iompair caorach?
- (j) Is in aonaid táirgthe chomhtháite a thógtar an chuid is mó de na muca bagúin in Éirinn. Míniú an téarma a bhfuil an líne faoi agus tabhair dhá bhuntáiste leis na haonaid sin.

(60 marc)

- 2.
- (a) Míniú an fáth ar gníomhaíocht thábhachtach feirme in Éirinn é aol a chur ar an talamh go rialta.
  - (b) Déan cur síos ar na príomhchhéimeanna i bpodsalú ithreach.
  - (c) Tabhair breac-chuntas ar na malartuithe ceimiceacha a tharlaíonn san ithir idir an t-aol, na collóidigh ithreach agus an tuaslagán ithreach tar éis aol a leathadh.
  - (d) Déan cur síos ar an tionchar a bhíonn ag gníomhaíocht péisteanna talún ar struchtúr agus ar fhorbairt na hithreach.

(48 marc)

Rogha a hAon

3. (a) Taispeántar priompalláin san fhótagraf thíos.
- Ainmnigh an fileam lena mbaineann priompalláin.
  - Mínigh **dhá** bhuntáiste atá mar thoradh ar ghníomhaíocht na bpriompallán.
  - Luaigh **dhá** bhuntáiste as aoileach a chur le hithir.

- (b) (i) Luaigh feidhm **amháin** le nítrigin i bplandaí.
(ii) Déan cur síos mion ar **dhá** chéim ar bith sa timthriall nítrigine.
- (c) Mínigh cén chaoi a mbíonn tionchar ag na fachtóirí seo a leanas ar tháirgeadh báinseach innilte.
- Cineál ithreach.
  - Cleachtais bhainistíochta.
  - Séasúr.

(48 marc)

NÓ

Rogha a Dó

3. (a) (i) Ainmnigh **dhá** ghalair víris a tholgan prátaí.
(ii) Maidir le galar **amháin** díobh sin luaigh cé mar a scaiptear é.
(iii) Luaigh modh **amháin** a úsáidtear chun scaipeadh an ghalair seo a chosc.
(iv) Tabhair **dhá** shampla a thaispeánann iarmhairtí tairbheacha na mbaictéar san fheirmeoireacht.
- (b) Déan cur síos ar shaolré fungais pharaisítigh **ainmnithe**, ar cúis galair i mbarr é, faoi na ceannteidil seo a leanas:
- Modh atáirgthe.
  - Modh cothaithe.
  - Tosca timpeallachta a chuidíonn le scaipeadh an ghalair.
- (c) (i) Ainmnigh **dhá** shampla de “ghalair tháirgthe” a tholgan ainmhithe feirme.
(ii) Maidir le **ceann** de na galair atá luaite agat, luaigh cúis an ghalair, na príomhchomharthaí agus modh coiscthe nó leigheasta an ghalair. (48 marc)

4. Déan cur síos ar mhodh saotharlainne nó páirce chun aon **dá** cheann díobh seo a léiriú.

- Láithreach dúile mianraí **ainmnithe** i sampla ithreach.
- Úscadh líocha as sampla féir.
- Láithreach próitéine i sampla de phiseanna.
- Táirgeadh teasa le linn péacadh síolta.

(48 marc)

[THALL

5. (a) Míneigh cén fáth a bhfuil difear idir an comhdhéanamh luibheach i mbán buan agus i mbán sealadach.
- (b) Déan plé ar **dhá** bhuntáiste a bhaineann le féar a bheith san áireamh mar bharr in uainíocht barr curaíochta.
- (c) Tabhair **trí** chúis le gránach a bheith san áireamh mar bheathú breise d'ainmhithe feirme.
- (d) Maidir le barra fodair, seachas féar:
- (i) Luaigh **trí** bhuntáiste le fás barr fodair.
- (ii) Déan cur síos ar **dhá** bhealach chun ainmhithe a bheathú leis na barra seo. (48 marc)
6. (a) (i) Sainaithin **trí** thréith a d'fhéadfaí a úsáid chun tairbhe speicis áirithe féir sa talmhaíocht a mheas.
- (ii) Déan cur síos ar thurgnamh a d'fhéadfaí a úsáid chun ceann de na thréithe atá ainmnithe agat i gcuid (i) a aithint.
- (b) Míneigh iad seo a leanas maidir leis an mbó bhainne:
- (i) Fad na tréimhse lachta
- (ii) Cuar lachta
- (iii) An coibhneas idir an t-uasphointe lachta agus an tál iomlán lachta.
- (iv) Bainistiú an chothaithe i dtréad déiríochta, a dhéanann breith earraigh, chun a chinntiú go mbaintear amach an t-uasphointe lachta féideartha.
- (c) Is féidir ba diúil a bheathú chun iad a chothabháil cuid mhaith den am, ach caithfear iad a bheathú ar phlána beathaithe níos airde ná sin ar feadh 6 – 7 mí den bhliain.
- (i) Míneigh an téarma a bhfuil líne faoi.
- (ii) Tabhair **trí** chúis le beathú “ar phlána beathaithe níos airde”. (48 marc)
7. (a) Míneigh gach ceann díobh seo a leanas:
- (i) Dath gríséadach ar fhionnadh eallaigh Ghearr-adharcaigh.
- (ii) Easpa éagsúlachta i bplandaí a iomadaítear trí chlónáil.
- (iii) Éagsúlacht leanúnach i mórán thréithe a bhaineann le horgánaigh uaisle.
- (iv) An fáth le feinitíopaí éalangacha áirithe a bheith níos coitianta i bhfireannaigh ná i mbaineannaigh.
- (b) I speicis áirithe plandaí, tá an ailléil do staimín díreach (**D**) ceannasach ar an ailléil do staimín ionchuartha (**d**) agus tá an ailléil do pheiteal pléineáilte (**P**) ceannasach ar an ailléil do pheiteal stríochtha (**p**). Má dhéanann pailín ó bhláth homaisigeach, a bhfuil staimín díreach agus peiteal pléineáilte aige, pailniú ar bhláth le staimín ionchuartha agus peiteal stríochtha:
- (i) Luaigh géinitíopa na síolta a dhéantar.
- (ii) Déan cur síos ar fheinitíopaí na mbláthanna a tháirgtear nuair a phácaíonn agus a fhásann na síolta.
- (iii) Cén coibhneas feinitíopaí sa sliocht a d'fhéadfadh a bheith mar thoradh ar chrosáil idir an planda hibrídeach F1 in (ii) agus planda atá cúlaitheach maidir leis an dá thréith?
- (d) Scríobh breac-chuntas ar thábhacht na méoise san atáirgeadh. (48 marc)

8. Freagair **dhá** cheann ar bith díobh seo a leanas (a), (b), (c).

- (a) (i) Déan cur síos ar **thrí** bhealach ina mbíonn tionchar ag an ngruth buí (maothal), a ghlacann sé tar éis a bhreithe, ar shláinte lao.
- (ii) Déan cur síos ar **dhá** fhachtóir timpeallachta ba cheart a chur san áireamh agus ainmhithe feirme á gcur faoi dhíon.
- (iii) I dtáirgeadh ainmhithe bíonn spriocmheáchain ann a chaitear a bhaint amach. I gcás bodóga athsholáthair tabhair **trí** chúis leis na spriocmheáchain sin a bhaint amach.
- (b) (i) Míinigh an teicníc ar a dtugtar “beathú réamhreithíochta”, a úsáidtear i dtáirgeadh caorach.
- (ii) Míinigh na buntáistí le gach ceann díobh seo a leanas i mbainistiú tréada caorach:
  - 1. Póru sioncrónaithe
  - 2. Póru as séasúr.
- (iii) Déan cur síos ar bheathú caorach le linn na 6 – 8 seachtaine deiridh den toircheas agus tabhair cúiseanna leis na hathruithe sa réim bheathaithe.
- (c) (i) Míinigh cén chaoi a mbíonn ceapach síl mhaith riachtanach do tháirgeadh rathúil barra.
- (ii) Tabhair cuntas achomair ar an tábhacht a bhaineann le taisleach ithreach i bhforbairt síolóige bairr.
- (iii) Míinigh cén fáth a n-úsáidtear fearais feirme ar a dtugtar rollóirí le linn saothrú barr gráin **ainmnithe** mar seo a leanas:
  - 1. Ullmhú na hithreach chun curtha,
  - 2. Tar éis an síol a chur.

(48 marc)

9. Tabhair míniú eolaíoch ar **cheithre** cinn díobh seo a leanas:

- (a) Treabhadh fómhair mar a chleachtar i saothrú barr.
- (b) Caomhnú fál sceach.
- (c) Dealú stoc síolraíochta.
- (d) Feidhm na heagaoise in éanlaith chlóis.
- (e) Gluaiseacht an uisce ón ithir aníos tríd an bplanda go dtí an t-atmaisféar.

(48 marc)

LEATHANACH BÁN